αγιασος

ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 30 ΣΕΠΤΕΜΒΡΗΣ - ΟΚΤΩΒΡΗΣ 1985

Ο Νικόλαος Βλαστάρης ή Βαγιάνας, ο πατέρας του Δημητρού και του στιχουργού - σατιρογράφου Βασίλη.

Ο παλαιάς κυνηγός της Αγιάσου Δημήτριος Καμαρός.

Ο Δημήτριος Τσέγκος, ο «πρόξενος» της Αγιάσου στη Μυτιλήνη...

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

αγιασος

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΦΙΛΟΠΡΟΟΔΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΓΙΑΣΩΤΩΝ
Ιδιοκτήτης - Εκδότης: ΦΙΛΟΠΡΟΟΔΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΓΙΑΣΩΤΩΝ
Νικηταρά 6, όροφος 2, Γραφείο 3. Τηλ. 3638308 - 106 78 ΑΘΗΝΑ
Υπεύθυνος κατά το νόμο ο Πρόεδρος του Δ.Σ.
ΣΤΡΑΤΗΣ ΓΡΑΜΜΕΛΗΣ
Εμμανουήλ Μπενάκη 38 — 106 78 Αθήνα. Τηλ. 3614525
Διευθυντής Σύνταξης: ΓΙΑΝΝΗΣ ΧΡ. ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
Καυκάσου 143-145. Άνω Κυψέλη 113 64 Αθήνα. Τηλ. 8628731
Φωτοσύνθεση - Μοντάζ - Διαχωρισμοί: ΦΩΤΟ ΠΡΕΣ ΕΛΛΑΣ Ε.Π.Ε.
ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 56 Τηλ. 3601250
Καλλιτεχνική Επιμέλεια: Μητρόπουλος Πάνος

Εμβάσματα και επιταγές στο ΣΤΡΑΤΗ ΓΡΑΜΜΕΛΗ
Ετήσια συνδρομή δρχ. 500 ● Εξωτερικού $ 15 ● Τιμή τεύχους δρχ. 80

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: Το γραφικό ξωκλήσι των νεομαρτύρων Αναστασίου και Δημητρίου, στις Βρυσούδες.

ΟΠΙΣΘΟΦΥΛΛΟ: Η παλαιά βρύση στου Μπογιατζή, με την επιγραφή: ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΑΣΟΥ 1952 ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ ΒΟΥΚΑΤΕΛΗ
(Διαφάνεια Γιάννη Χατζηβασιλείου)

ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

Γράφει ο Μιλτιάδης Σκλεπάρης

ΟΙ ΝΕΟΙ, Η ΠΑΤΙΝΑΔΑ, ΤΑ ΚΟΥΪΤΟΥΚΙΑ...

Με το πέρασμα του καταλύτη χρόνου σβήνουν και χάνονται σιγά σιγά τα όμορφα και γραφικά έθιμα του κάθε τόπου. Μένει όμως η γλυκιά τους ανάμνηση σ' αυτούς που τα έφτασαν και τα έζησαν.

Κοντά σ' αυτά που έσβησαν και χάθηκαν είναι και το έθιμο της π α τ ι ν ά δ α ς, της βόλτας που έκαναν τα παλικάρια από παλιά χρόνια μέσα στο χωριό, ένα γύρω και σχεδόν στο κέντρο του, ως το 1945 - 1946. Η πατινάδα γινόταν κάθε Κυριακή και μεγάλη γιορτή, τ' απόγευμα, μέσα στους μαχαλάδες, γιατί εκεί θα έβρισκαν τα παλικάρια τις κοπέλες να τις φλερτάρουν, να γνέψουν και να πλέξουν τα ερωτικά τους ειδύλλια.

Πάνω στη διαδρομή της πατινάδας και σε κάθε μαχαλά υπήρχε και ένα καφενεδάκι, το λεγόμενο κουϊτούκι. Άνοιγε μόνο τις Κυριακάδες και πασίμαδες, τ' απογεύματα, και έκλεινε μόλις νύχτωνε. Πουλούσε μόνο ρακί και κονιάκ. Σήμερα, αν ακολουθήσουμε τη διαδρομή της πατινάδας, δε θα βρούμε τίποτα απ' ό,τι ξέραμε, όλα έχουν αλλάξει. Τα κουϊτούκια οικοδομήθηκαν και τα καλντερίμια στους περισσότερους μαχαλάδες ανακατασκευάστηκαν από το Δήμο, για να κυκλοφορούν τα τροχοφόρα. Τα γραφικά παραδοσιακά σπίτια με τα μπαλκόνια, τις κληματαριές, τις γλάστρες με τις γαρουφαλιές, το πρασινάκι, τη μαντζουράνα, τα σκουλαρίκια κι άλλα άρχισαν να σπανίζουν. Τα εξαφάνισε η εισβολή του τσιμέντου, με τις διασκευές και μετατροπές των νταμιών σε σαλόνια, κουζίνες, μπάνια. Το μυστρί του σουβατζή, το πινέλο του ελαιοχρωματιστή και οι σιδερένιες πόρτες κάνανε τα πάντα αγνώριστα.

Εδώ θα αναφέρουμε τα κουϊτούκια που υπήρχαν πριν 40 χρόνια, ποιοι τα είχαν και τι γινόταν εκεί. Στην Περασιά υπήρχε το κουϊτούκι του Βασίλη Ραϊστέλη ή Παλαιολόγου. Στον Απέσο, του Βασίλη Καρατζά ή Δάχτλα. Στην ωραία Μπουτζαλιά, που λέει και το τραγούδι, με τα στενά και κατηφορικά δρομάκια, του Δημητρού Ρούγκου. Αυτό βρισκόταν κάτω από το σπίτι του με τα σαχνισίνια και, σαν χήρος με δυο παιδιά, βρισκόταν όλες τις ώρες και μέρες εκεί, γι' αυτό αποτελούσε εξαίρεση από τ' άλλα, που άνοιγαν μόνο τις Κυριακάδες τ' απογεύματα και έκλειναν όταν νύχτωνε. Ο Ρούγκος ήταν καλός γλεντζές, από τους λίγους. Γι' αυτό και η παρέα του, που δεν πήγαινε παρακάτω, με τους Θανάση Καμαρό ή Κουρτσιάδη, που είχε θρονιασμένο και όργαλο (λατέρνα) του εκεί, το Γεώργιο Σκλεπάρη ή Θειό, το Στρατή Νιγδέλη ή Δοντά, το Βαγγέλη Κοντή ή Μπονατσέλη, το Θόδωρο Χτενέλη ή Μπολασίκη, τον Πάνο Βουνάτσο ή Κνα, δεν έλειπαν από εκεί ποτέ. Γλένταγαν ταχτικά και κάπου κάπου έβγαζαν και βδομάδα σαν τον παπά. Πάνω στα γλέντια τους φτιάχνανε τετράστιχα που στόχο είχαν το Ρούγκο. Τα δέχονταν και τ' ανέχονταν με γέλια, ό,τι και να του κάνανε, ό,τι και να του λέγανε. Τα στιχάκια τα τραγουδούσαν πάνω στο σκοπό της εποχής και περνούσαν στο στόμα όλων και γενικεύονταν. Εκτός από την εποχή που άφησε το κουϊτούκι, άφησε και ο Ρούγκος τα παρακάτω τραγούδια, που τραγουδιούνται ακόμα και σήμερα κάπου κάπου:

Ωραία Μπουτζαλιά μου,
που 'σταν καμπαναριό
κι σ' έκανι ο Ρούγκος
σουστό πουταναριό.
Ωραία Μπουτζαλιά μου,
στα μαύρα να ντυθείς,
'χάσις την Κλεανθίτσα,
δε θα την ξαναδείς.
Ρε Ρούγκου Δημητρό,
πλέρουσι του μουρό,
κι σα δε του πληρώσεις,
θα του πληρώσω γω.
Ανάθιμά σι, Καλαλέ,
που έκλιψις τα χράμια
κι πήγις κι τα έφαγις
μι τς Μπουτζαλιάς τ' αλάνια.

Μια μέρα που ο Ρούγκος έκαψε τον τεντζερέ, που έβραζε ρεβίθια για να φάει με τα μωρά του, τραγούδησε στην παρέα του, αφού είπε το πάθημά του:

Δεν έκλιγα του τζιτζιρέ,
μου έκλιγα τ' αρβίθια,
που μειναν τα μουρά ιν(ι)σκά
κι κλαίγαν ούλη νύχτα.

Από τα γλέντια, τα ξενύχτια, τα τραγούδια, που γίνονταν στου Ρούγκου, μόνο που τα άκουσε ο μερακλής ράφτης Αντώνης Μηνάς εμπνεύστηκε και έγραψε την Αγιασώτικη ηθογραφία με τίτλο «Ω ρ α ί α Μ π ο υ τ ζ α λ ι ά μ ο υ», η οποία παίχτηκε από το Αναγνωστήριο στην Αγιάσο, Μυτι-

λήνη, Πλωμάρι, Μόλυβο, Ασώματο, Πάρακοιλα κι Αθήνα. Ύστερα από το Ρούγκο δεν ορφάνεψε η Μπουτζαλιά από κουϊτούκι. Ένα έκλεινε, δυο δημιουργήθηκαν. Δυο ζάλα από του Ρούγκου, μέσα σε ένα οικόπεδο και κάτω από μια μεγάλη συκιά, η Μαριάνθη Δημέλη, η γνωστή με το παρατσούκλι Μαρμάρα, δημιούργησε το υπαίθριό της κουϊτούκι. Μεγάλη υπόθεση για τα χρόνια κείνα, 1927. Ήταν η πρώτη γυναίκα επιχειρηματίας και μάλιστα σε κουϊτούκι. Από τη συκιά πήρε το όνομά του και το κουϊτούκι. Όλοι τραβούσαν για τη συκιά της Μαρμάρας.

Λίγο πιο πάνω από τη συκιά της Μαρμάρας ο Ξινόφς Σουσαμλής ή Γλύτσμα δημιούργησε το δεύτερο κουϊτούκι που του έδωσε το όνομα Ν α υ α ρ χ ε ί ο και το εξόπλισε και με ένα από τα δυο του όργαλα (λατέρνες). Όταν άρχιζαν οι χοροί, ο Ξινόφς έπαιζε το ντέφι με τον τρόπο που ήξερε, με πάθος, κάνοντας ένα σωρό τσαλίμια και τσακίσματα, που ενθουσίαζε τους πάντες. Στου Πολίτη, του Σπύρου Καλογερά, που του έδωσε το όνομα Μ ο ν μ ά ρ τ η, και λίγο μακριά, του Βασίλη Σιμέλη ή Σινάνη. Επειδή το μέρος ήταν πολύ επίπεδο και γίνονταν πολλοί χοροί, το βαφτίσανε Χ ο ρ ε ύ τ ι ρ γ ι α, όνομα που το διατηρεί και σήμερα. Στην Αγριά, του Στρατή Καρά. Από τον Καρά πήρε και διατηρεί μέχρι και σήμερα το όνομά της όλη η συνοικία. Και εδώ ένα έκλεισε, δυο δημιουργήθηκαν, του Σπύρου Τινέλη ή Μανιάς και λίγο πιο πέρα, μέσα σε ένα οικόπεδο, του Στρατή Μαϊστρέλη ή Φασίτη. Και στα Σκαλούδια, του Στρατή Κολομόνδου ή Παντελή ή Ροδάνι. Παρ' όλο που το κουϊτούκι του τελευταίου είχε ελάχιστο χώρο απ' όλα τα άλλα κουϊτούκια, ήκμασε και άφησε εποχή, όπως και του Ρούγκου με τα γλέντια, τις διασκεδάσεις, τα ξενύχτια, επειδή συνόρευε με το σπίτι του. Ένας τοίχος στο κουϊτούκι ήταν γεμάτος με φωτογραφίες των στρατευμένων παλικαριών στον Α' Ευρωπαϊκό πόλεμο και στην εκστρατεία της Μικράς Ασίας και ύστερα των κληρωτών. Και ένας άλλος με ζωγραφιές του γνωστού τσολιά Θεόφιλου. Από το Ροδάνι πήρε το όνομά της όλη η συνοικία, που το διατηρεί μέχρι και σήμερα.

Και σε πολύ μικρή, ελάχιστη απόσταση, από του Κολομόνδου το κουϊτούκι, ήταν του Φώτη Σαρμουσάκη ή Ψταλούς.

Αυτή ήταν η διαδρομή και τα κουϊτούκια μέσα στους μαχαλάδες που κάναν την πατινάδα τους τα

Δυο μοντέρνες κοπέλες της παλαιάς Αγιάσου, η Μύρτα κι η Δανάη Αμανίτου, κόρες του γιατρού και δυναμικού στελέχους του Αναγνωστηρίου «η Ανάπτυξη» Αγιάσου Γιάννη Αμανίτου.
(Φωτογραφία Χριστόφα Κουρβανιού)

παλικάρια. Κατά διάφορα χρονικά διαστήματα δημιουργήθηκαν στα ενδιάμεσα των κουϊτουκιών που αναφέραμε και άλλα κουιτούκια. Επειδή όμως δε βάσταξαν πολύ και πήγαν από τα σύκα ως τα σταφύλια δεν τα αναφέρουμε καθόλου.

Απέναντι από τα κουϊτούκια κάθε Κυριακή απόγευμα κάθονταν οι κοπέλες πάνω στα «καριγλιά» τους, στη σειρά, με τα γιορτινά τους ρούχα. Και τις πασίμαδες, στολισμένες «κατακλειδ'» - με τα πιο καλά τους ρούχα και κοσμήματα - το μαργαριτάρι στο λαιμό, τις αρμαθιές, τα φλουριά κρεμα-

Ο Αθανάσιος Καμαρός (Κουρτσιάδης) με τη λατέρνα του σε κουϊτούκι της Αγιάσου...

Μια παρέα Αγιασωτών διασκεδάζει, εδώ και πολλά χρόνια. (1 Ιανουαρίου 1936)

σμένα στο στήθος τους, τα χρυσά σκουλαρίκια, βραχιόλια και δαχτυλίδια στα χέρια. Ανάλογα βέβαια με την οικονομική κατάσταση της κάθε κοπέλας. Και οι φτωχές δεν υστερούσαν. Κάτι είχαν κι αυτές. Μια δυο τρακοσάρες, μια ή δυο ντούμπιες, ένα βλητό, μια χρυσή

και να τραβούν πιο πολύ την προσοχή και το ενδιαφέρον των παλικαριών.

Μακριά και απέναντι απ' τις κοπέλες, σε χωριστές παρέες, κάθονταν πάνω στα σκαμνιά τους οι μητέρες των κοριτσιών, καμάρωναν και παρακολουθούσαν με άγρυπνο μάτι να δουν ποιοι φλερτάρουν και γνέφουν στις κόρες των. Ήθελαν να ξέρουν. Όταν τύχαινε το παλικάρι, για το οποίο πονούσε το δόντι της μητέρας (που ήθελε γαμπρό), να ρίξει καμιά χαμογελαστή γλυκιά ματιά, να φλερτάρει ή να τσατίσει την κόρη της, η μάνα αυτή κορδιζόταν και καμαρωνόταν σα γύφτικο σκεπάρνι.

Ο τελευταίος βρακας της Αγιάσου Παναγιωτης Κολαξιζέλης (Γιαννάκης), στον περίβολο του ιερού ναού της Παναγίας. Διακρίνονται από αριστερά ο Γρηγόρης Ασπρομάτης, ο Στρατής Τζίνης, ο Γιώργος Κακαδέλης κι ο Δημήτρης Τσέγκος. (Φωτογραφία Δουκάκη Χουτζαίου)

καρδιά με την καδένα. Απαραίτητο ήταν στο στήθος και το λουλούδι της εποχής, που προοριζόταν για τον αγαπητικό της κάθε κοπέλας, όταν θα έφθανε στο κουϊτούκι με την παρέα του. Αραδιασμένες, όπως ήταν πάνω στα καριγλιά τους, με τις μακριές βρουλίδες (πλεξούδες), που φτάναν και περνούσαν τη μέση τους, με τα πολύχρωμα ροϊσικα (μπλουζάκια) και σαλβάρια (βρακιά), που ήξεραν να φορούν οι Αγιασώτισσες και που ξεχώριζαν από τα βρακιά που φορούσαν οι κοπέλες των άλλων χωριών του νησιού, εύκολα μπορούσε κανείς να ξεχωρίσει την πιο όμορφη κοπέλα της γειτονιάς, τη μις να πούμε. Και αυτό γινόταν από τις παρέες των παλικαριών. Η σοβαρότητά των με το ακριβό χαμόγελο τις έκανε να μαγνητίζουν

Πριν από την απελευθέρωση του νησιού μας το 1912, τις μικρές τις ντύνανε με φουστανάκια. Γι' αυτό σήμερα δε βρίσκεις βρακού κάτω από τα 75 χρόνια.

Και πολλά από τα παλικάρια, όπως και τα κορίτσια ως το 1923, φορούσαν σαλβάρια (βρακιά) με σέλα. Κάλτσες ως το γόνατο, που τις κρατούσαν μεταξωτές καλτσοδέτες με φούντες. Ζωνάρι τυλιγμένο μερακλίδικα, που μέσα του ήταν απαραίτητα το μαυρομάνικο μαχαίρι με τα πολύχρωμα στολίδια, που ως το 1930 δεν έλειπε από τη μέση του κάθε παλικαριού. Γι' αυτό η αστυνομία έκανε συχνά σημαντικές έρευνες. Την ταμπακέρα με τον καπνό και το τσιγαρόχαρτο για το στρίψιμο του τσιγάρου. Έτοιμα τσιγάρα υπήρχαν ελάχιστα και τα κάπνιζαν γιατροί και ξενιτεμένοι. Το κιζντάνι (πέτσινη θήκη) με τα σύνεργα για το άναμμα του τσιγάρου, που ήταν η ίσκα, ή τσακμακόπετρα, ο περτζόβολος, και την κεσέ (παραδοσακούλα). Άσπρο πουκάμισο, σταυρωτή (γελέκο) με ψιλοραμμένο μεταξωτό γαϊτανάκι, πατατούκα (σακάκι) και βελούδινο κασκέτο στο κεφάλι στραβά πάνω στο φρύδι, βλάμικα.

Τα ρούχα των βρακάδων τα ράβανε οι αμπατζήδες και γίνουνταν τα σκολιάτικα από τσόχα ή φασονέ. Τα μαλλοβράτσια τα φαίνανε οι γυναίκες στις κρεβατές. Και τα ζουμπουλιά, καθημερινά και της δουλειάς, αφού βάφανε οι μπογιατζήδες το δίμιτο, τα ράβανε οι γυναίκες τους. Φράγκοι - έτσι λέγανε αυτούς που φορούσαν παντελόνια - ήταν πολύ λίγοι, γιατροί, δάσκαλοι και ξενιτεμένοι. Τα μικρά παιδιά, πολύ πριν από την απελευθέρωση του νησιού μας το 1912, τα ντύνανε φράγκικα. Ύστερα από τον Α' Παγκόσμιο πόλεμο και την εκστρατεία της Μικράς Ασίας οι βρακάδες κάθε μήνα, κάθε χρόνο όλο και λιγόστευαν. Οι φραγκοραφτάδες τις βράκες τις κάνανε φράγκικα κουστούμια. Σήμερα, Σεπτέμβρης 1985, υπάρχει μόνο ένας και μοναδικός βρακάς. Ο πρώην ζωέμπορος Παναγιώτης Κολαξιζέλης ή Ιν(ι)κόλ(ι), όπως τον λένε. Συμπλήρωσε τα 104 του χρόνια. Μέχρι το Μάιο του 1985 κυκλοφορούσε και ήταν εντάξει σε όλα του, στο μυαλό, στην περπατηξιά. Έπινε και το ουζάκι του που το αγαπούσε. Ήταν ο στόχος των τουριστών, ντόπιων και ξένων, που όπου τον πετύχαιναν τον απαθανάτιζαν με τις φωτογραφικές τους μηχανές. Και αυτός γελαστός, χαρούμενος και καμαρωτός δεν τους έφερνε καμιά αντίρρηση.

ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΕΠΙΣΙΤΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΑΓΙΑΣΟ

Ένα έγγραφο της 17ης Σεπτεμβρίου 1941

Η Αγιάσος, όπως κι όλα τα χωριά της Λέσβου, δοκιμάστηκε από την Κατοχή. Ορισμένα τρόφιμα ήταν λιγοστά κι οι επιτήδειοι τα έκρυβαν κι έκαναν μαύρη αγορά. Ο κόσμος υποσιτιζόταν, η πείνα θέριζε, οι θάνατοι αυξήθηκαν σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια. Βασικό προϊόν για συναλλαγές ήταν το λάδι. Οι Γερμανοί έπαιρναν το φόρο του κι έκαναν επιτάξεις διαφόρων προϊόντων, για να ικανοποιούν τις δικές τους μονάχα ανάγκες.

Το έγγραφο που δημοσιεύουμε αναφέρεται στο διορισμό επιτροπών και στη μεθόδευση του επισιτισμού, δηλαδή στην εισαγωγή σιτηρών κι άλλων τροφίμων με ανταλλαγή λαδιού. Το υπογράφει ο τότε πρόεδρος της Κοινότητας Μιχαήλ Λίβανος. Στις επισιτιστικές προσπάθειες των Αγιασωτών κατά τα έτη 1941 - 1942 αναφέρονται και δυο σημειώματα του συνεργάτη μας Όμηρου Κοντούλη στην εφημερίδα «Ευθύνη» (7.3.1985 (48) και 12.3.1985 (49)) με τίτλο «Μια εποποιία».

ΓΙΑΝΝΗΣ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΛΕΣΒΟΥ
ΕΠΑΡΧΙΑ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ
ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΑΓΙΑΣΟΥ
Αρ. Πρ. 1617

Ό Πρόεδρος Κοινότητος Άγιάσου

Έχοντες ύπ' όψιν τήν ύπ' άριθ. 22920/23.9.41 δ/γήν τοῦ κ. Νομάρχου Λέσβου περί τρόπου έπισιτισμοῦ άπό ἔξω τῆς Λέσβου τῶν κατοίκων,

Έν τῇ αποφάσει μας δέ νά εἰσαγάγωμεν σιτηρά καί τρόφιμα είς τήν Κοινότητα έπ' άνταλλαγῇ έλαίου πρός διατροφήν τῶν στερουμένων τοιούτων καί πρός έπιτυχίαν τῆς διεξαγωγῆς τῆς όλης έν Άγιάσω προπαρασκευαστικῆς σχετικῆς έργασίας. Τροποποιοῦντες δέ καί τήν ύπ' άριθ. 1615/26.9.1941 άπόφασιν ήμῶν.

Διορίζομεν ύφ' ήμᾶς Κοινοτικάς Έπιτροπάς, ώς κατωτέρω.

α' Οίκονομικήν-διαχειριστικήν έπιτροπήν, έκ τῶν κ.κ.
1) Εὔστρατ. Β. Καβαδέλη
2) Ήλία Ε. Λιβάνου
3) Παναγ. Ε. Κονδανέλη
4) Παναγ. Ιω. Καβαδᾶ
5) Προκ. Κ. Χατζηγιάννη.

β' Έπί τῆς παραλαβῆς καί μεταφορᾶς τοῦ έλαίου, έκ τῶν κ.κ.
1) Παναγ. Γ. Σταυρακέλη
2) Μενελάου Ε. Ήλιογραμμένου
3) Έρμολάου Έλευθ. Φαϊδᾶ.

γ' Έπί τῆς παραλαβῆς τῶν βαρελίων καί δοχείων, έκτιμήσεως, πληρωμῆς, καθαρισμοῦ καί έπιδιορθώσεως αὐτῶν, έκ τῶν κ.
1) Παναγ. Γ. Βερδούκα
2) Δημ. Ε. Βασιλτσωτέλη
3) Σαράντου Μιλτ. Μαλιάκα.

Ή ύπηρεσία τῶν διοριζομένων είνε τιμητική καί άνευ πληρωμῆς.
Ή παροῦσα κοινοποιηθήτω πρός τούς άνωτέρω διοριζομένους.

Έν Άγιάσω τῇ 27 Σεπτεμβρίου 1941
Ό Πρόερος της Κοινότητος

ΜΙΧΑΗΛ ΛΙΒΑΝΟΣ
Σ.Υ.

ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ ΣΤΟ ΜΟΣΧΟΝΗΣΙ, ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ ΜΟΥ

Ένας ξεριζωμένος νοσταλγός αφηγείται...

Ενα ακόμα πρωινό στην προκυμαία της Μυτιλήνης. Έτοιμος να μπω στο καραβάκι «Ερεσός», που κάνει τη συγκοινωνία Μυτιλήνης - Αϊβαλιού, για το πέμπτο προσκύνημά μου στα αξέχαστα χώματα του Μοσχονησιού, του πάντοτε τόπου μας, της Αιολίδας μας. Το καραβάκι τρέχει, σα να καταλαβαίνει τη λαχτάρα πού αισθάνομαι ν' αντικρίσω πιο γρήγορα το στολισμένο από ελαιόδεντρα, πεύκα, ακρογιαλιές, εκκλησίες, μοναστήρια, σχολεία, χαρισματικό Νησί μας. Σε λίγο φτάνουμε στ' ακρογιάλια της Ανατολής. Αριστερά μας το νησάκι ο Γυμνός, όπου έπεσαν μαχόμενοι Μοσχονήσιοι και Αϊβαλιώτες, πλην ενός βαριά τραυματισμένου, για να περιγράψει τη θυσία τους για το πάντοτε αιώνιο ελληνικό Αιγαίο, άλλα νησιά, το Λιος, ο Κάλαμος, η Λυγιά, ο Πύργος, ο Πέρα Μόσχος, με τα κρυστάλλινα νερά του, δεξιά το Σαρμουσάκι με τες ροδόχροες πέτρες του, το Φανταούτι με τις αμμουδιές. Και να, πλησιάζουμε το έξω Φανάρι, τη «Μαριγώ» με την τραγική ιστορία του, και τώρα μπαίνουμε στο στενό του Ταλανιού, που χωρίζει το νησί μας από τη μεγάλη στεριά. Αριστερά μας το μοναστήρι της Λέκα - Παναγιάς, αφανισμένο, που μόνο τα δυο κυπαρίσσια

Το Μοσχονήσι, όπως φαίνεται από τη θάλασσα.

απομένουν μάρτυρες σιωπηλοί και στο ύψος τα πελώρια πεύκα...

Τώρα πλέομε στο μέσον από τα δίδυμα φανάρια που δείχνουν το βάθος που πρέπει ν' ακολουθούνε τα πλοία, ένεκα τα αβαθή νερά στα πλάγια τους, και σε λίγη απόσταση τα άλλα δυο που ανοίγουν πλέον για να μπούμε στο σα λίμνη λιμάνι, για να φανεί μ' όλη την αίγλη της η θέα του χωριού μου.

Η καρδιά αρχίζει να χτυπά γρήγορα από τη συγκίνηση, αγναντεύοντας τα οικογενειακά μας σπίτια με την ξεχωριστή μοναδική περιοχή των και προσπαθώντας να περιγράψω τοπία και ιστορίες στους συνεπιβάτες, δικούς μας και ξένους, που ζητούσαν πληροφορίες. Τώρα περνάμε στη μέση από τα δυο εσωτερικά φανάρια που πολύ κοντά τους στα δεξιά βρίσκεται το όμορφο, σα καραβάκι να πλέει, νησάκι με το μοναστήρι, αφανισμένο εκ θεμελίων τώρα, ο Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος, χαρισματικό θέρετρο, περιζήτητο για την τοποθεσία του. Στο βάθος άλλο μοναστήρι, της Αγίας Παρασκευής, σε λόφο με τον πελώριο βράχο σα σκεπή του, που τόσο νοσταλγικά περιέγραψε ο ιδιοκτήτης του, αείμνηστος συγγραφέας Φώτης Κόντογλου στο βιβλίο του «Το Αϊβαλί, η πατρίδα μου».

Σε λίγο φτάσαμε στο Αϊβαλί, περάσαμε τον έλεγχο, άλλαξα χρήματα σε γνωστή από άλλοτε τράπεζα με ευγενή εξυπηρέτηση και αμέσως για το άλλο καραβάκι, για το νησί μας, όπου, καθώς πάντοτε, με υποδέχτηκαν με το καλώς όρισες.

Δεκατρείς μέρες παραμονή δεν άφησα ανεπίσκεπτο κανένα μέρος του νησιού, εκκλησίες, σχολεία, μοναστήρια, όλα αφανισμένα τώρα, χωράφια, ακρογιαλιές. Ζούσα τη ζωή, όπως και στα παιδικά μου χρόνια, με την ίδια ξενοιασιά, όχι παράξενο για μένα. Και ο λόγος ότι στην πρώτη μου επίσκεψη - προσκύνημα είχα την αίσθηση ότι μετά 65 χρόνια ξενητιά γυρίζω στον τόπο μου, στο σπίτι μου, που ας το κατοικούν άλλοι, αλλά πάντα με καρτερεί το στοιχειό του και με προσμένει, στους δικούς μου που βέβαια δε θα βρω κανέναν απ' αυτούς (σφαγιάστηκαν όλοι με το Δεσπότη ως αντίποινα για ένα πραξικόπημα όχι πολύ παλαιό, που εστοίχισε τη ζωή των αρχών και στρατού της πόλεως, Τούρκων. Στέκομαι στα σκαλοπάτια της Μητρόπολης, που μόνο οι τοίχοι και ο τρούλος της απομένουν και με δέος και σπαραγμό αναπολώ τη μαζική εδώ συγκέντρωση και πορεία των στον τόπο της εκτέλεσής των), παρά τας ψυχάς των, που πάντοτε περιμένουν έναν απόγονο δικό τους σ' αυτά τα σκαλοπάτια για ένα κεράκι, μια προσευχή, ένα γονάτισμα, ένα στεναγμό. Πράγματι η αίσθησή μου επαλήθευσε. Βρήκα συμπάθεια, εκτίμηση, όχι σαν ξένος, αλλά σαν ένας γέννημα-θρέμμα πάντοτε Μοσχονησιώτης. Δε δίστασα να τους το λέγω από την πρώτη στιγμή που έσκυψα να φιλήσω το χώμα του τόπου μου. Νιώθουν τον πόνο μου, τη νοσταλγία μου, γιατί και αυτοί νοσταλγούν τον τόπο, που οι πρόγονοί τους γεννήθηκαν και πολλοί απ' τους ίδιους, την Κρήτη, με τα ελληνικά και τις μαντινάδες της.

Cincinnati Ohio
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΔΙΚΑΚΗΣ

ΕΝΑ ΠΩΛΗΤΗΡΙΟ ΤΟΥ 1879

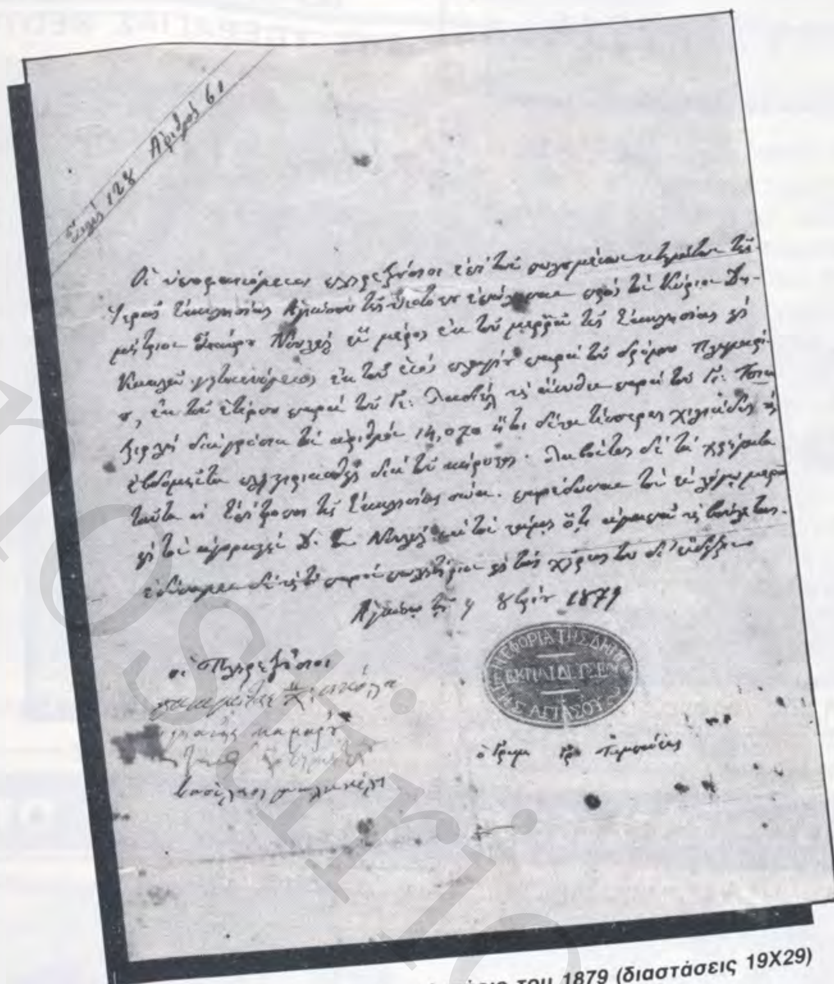
Ο «μεράς» της Εκκλησίας της Θεοτόκου στα Κακλά

***Η** Εκκλησία της Θεοτόκου Αγιάσου διέθετε, εκτός από τα άλλα, σημαντική κτηματική περιουσία. Οι οικονομικές δυνατότητές της ήταν μεγάλες, γι' αυτό και, μπορούσε ν' ανταποκριθεί σε αυξημένα έξοδα, που γίνονταν για τη συντήρηση και τη λειτουργία των σχολείων, για την οδοποιία, για τη διατροφή έκθετων βρεφών, για την ενίσχυση των φτωχών και των αναξιοπαθούντων, καθώς και για διάφορα άλλα.*

Τον Αύγουστο του 1877, όπως είναι γνωστό, ξέσπασε στην Αγιάσο μια μεγάλη πυρκαγιά. Κάηκαν οικίες, εργαστήρια, ελαιόμυλοι, καταστήματα και πολλά άλλα κτίσματα. Οι πυροπαθείς ήταν πάρα πολλοί κι οι δυσκολίες που συναντούσαν αναρίθμητες. Την ίδια χρονιά έχουμε τη σύσταση της «Φιλοπτώχου Αδελφότητος», η οποία αργότερα, το 1888, θα διαλυθεί και θα συσταθεί η «Φιλεκπαιδευτική Αδελφότης». Δυο χρόνια αργότερα, το 1879, επειδή είχαν καεί κάποιοι ελαιόμυλοι κι οι δυνατότητες έκθλιψης του ελαιοκάρπου περιορίστηκαν, η Δημογεροντία Αγιάσου έχτισε το πρώτο ατμοκίνητο ελαιοτριβείο στο Καμπούδι. Για την αντιμετώπιση των εξόδων, καθώς γράφει ο Στρατής Κολαξιζέλης στο έργο του «Θρύλος και ιστορία της Αγιάσου», αποφασίστηκε να πουλήσει κι η εκκλησία κτήματά της και να γραφεί το ελαιοτριβείο στο όνομά της.

Το πωλητήριο που δημοσιεύουμε συντάχτηκε το 1879 από τον τότε γραμματέα της εκκλησίας της Θεοτόκου Γρηγόριο Ταμπάκη. Αγοραστής του τμήματος του «μερά» (αραβ. - τουρκ. mera = βοσκότοπος, βοσκή, νομή) είναι ο Δημήτριος Σταύρου Νουλέλης. Η περιοχή (μεράς) Κακλά ανήκει σήμερα βασικά στους κληρονόμους κι απογόνους των τέκνων του Κωνσταντίνου Σταύρου Νουλέλη...

ΓΙΑΝΝΗΣ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Το πωλητήριο του 1879 (διαστάσεις 19Χ29)

Οί ύποφαινόμενοι πληρεξούσιοι έπί τῶν πωλουμένων κτημάτων τῆς Ἱερᾶς Ἐκκλησίας Ἁγιάσου τῆς θεοτόκου ἐπώλησαν πρός τόν Κύριον Δημήτριον Σταύρου Νουλέλ ἕν μέρος ἐκ τοῦ μερρᾶ τῆς Ἐκκλησίας εἰς Κακλά, γειτονευόμενος ἐκ τοῦ ἑνός πλαγίου παρά τοῦ δρόμου Πλωμαρίου, ἐκ τοῦ ἑτέρου παρά τοῦ Γε: λαδιέλ καί ἄνωθεν παρά τοῦ Γι: Τσιαξιρλῆ διά γρόσια τόν ἀριθμόν 14,070, ἤτοι δέκα τέσσερες χιλιάδες καί ἑβδομήντα, πλειστηριασθείς διά τοῦ κήρυκος· λαβόντες δέ τά χρήματα ταῦτα οἱ Ἐπίτροποι τῆς Ἐκκλησίας σῶα, παρέδωσαν τόν ἐν λόγῳ μεράν εἰς τόν ἀγοραστήν Δ.Σ. Νουλέλ, νά τόν κάμῃ ὅ,τι ἀγαπᾷ καί βούλεται. Ἐδώσαμεν δέ καί τό παρόν πωλητήριον εἰς τάς χεῖράς του δι' ἔνδειξιν.

Ἁγιάσῳ τῇ 9 8βρίου 1879

οἱ Πληρεξούσιοι
παναγιώτης Χ'' : νικόλα
Ἰγηανής καμαροῦ
Τζάνος Χ'' δημητρίου
βασίλειος μαλακέλη

Σ.Υ.
ο Γραμ. Γρ. Ταμπάκης

ΝΙΚΗΝ! ΝΙΚΗΝ! ΝΙΚΗΝ!

Θυμητάρια της εποποιίας του 1940-1941...

Το 1940 ο ελληνικός λαός σύσσωμος προσπάθησε ν' αποκρούσει τον εισβολέα. Η εκκλησία δραστηριοποιήθηκε, έπρεπε να 'ναι κοντά σ' αυτούς που αγωνίζονταν στα κακοτράχαλα βουνά της Ηπείρου και της Αλβανίας. Το 1941 τυπώθηκε από το περιοδικό «Αγία Σιών» Προσευχητάριο του Αγώνα και στάλθηκε στους Αγιασώτες που πολεμούσαν. Παράλληλα στέλονταν επιστολικά δελτάρια, που στη μία όψη είχαν την εικόνα της Παναγίας της Αγιάσου και στην άλλη τη σφραγίδα της εκκλησίας. Ένα τέτοιο θυμητάρι που έχουμε στη διάθεσή μας γράφει:

«Δι' ενθύμιον του Ευστρ. Πρ. Τζίνη δια τον Στρατιώτην Παν. Μαϊστρέλην. Νικην! Νικην! Νικην κατά των δολοφόνων, λαμπράν και ένδοξον».

ΓΙΑΝΝΗΣ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΙΕΡΟΝ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ
ΤΗΣ ΥΠΕΡΑΓΙΑΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ
ΕΝ ΑΓΙΑΣΩι ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ

ΤΗ ΥΠΕΡΜΑΧΩ ΣΤΡΑΤΗΓΩ
ΠΡΟΣΕΥΧΗΤΑΡΙΟΝ ΤΟΥ ΑΓΩΝΟΣ

Πρὸς ἐνίσχυσιν καὶ εὐλογίαν τῶν ἡρωϊκῶν Λεσβίων μαχητῶν

ΕΚΔΟΣΙΣ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ «ΑΓΙΑ ΣΙΩΝ»
1941

ΤΥΠΟΙΣ "ΠΡΩΙΝΗΣ" - ΜΥΤΙΛΗΝΗ

Η προμετωπίδα του Προσευχηταρίου του Αγώνος (1941).

Οι οδηγοί Νίκος Μαρινέλης (Βρισαγώτης), ο Κώστας Βουλβούλης κι ο Σεβαστός Σάββας (Πολιχνιάτης).

ΛΙΓΟ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ...

5 Οκτωβρίου 1944

Στις 10 Σεπτεμβρίου 1944 το νησί μας ήταν και πάλι ελεύθερο. Οι Γερμανοί, που τόσο καταπόνησαν τον τόπο, πήραν επιτέλους το δρόμο της άδοξης φυγής. Με την αναχώρησή τους άρχισαν να εκδηλώνονται εντονότερα οι αντιθέσεις. Ενδεικτική των τάσεων αυτής της εποχής είναι κι η φωτογραφία που δημοσιεύουμε. Αγιασώτες κι Αγιασώτισσες, στις 5 Οκτωβρίου 1944, ξεσηκώθηκαν για να στηρίξουν την Πολιτοφυλακή, όπως ξεσηκώθηκαν αργότερα, τα Χριστούγεννα του 1944, όταν ο Άγγλος ταξίαρχος Turnbull προσπάθησε ν' αποβιβάσει τους «Αραπάδες» στο νησί...

Το υλικό αυτής της κρίσιμης εποχής, από οποιαδήποτε παράταξη κι αν προέρχεται, είναι ιστορικά χρήσιμο κι έχουμε υποχρέωση να το διαφυλάξουμε. Οι μεταγενέστεροι θα είναι σε θέση να το αξιολογήσουν πιο σωστά, «χωρίς οργή και προκατάληψη»...

ΓΙΑΝΝΗΣ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Αγιασώτες κι Αγιασώτισσες διατρανώνουν τη θέλησή τους...

Μπροστά στο φακό του παρελθόντος

Ο Κίμωνας Πατσέλης κι η φαμίλια του...

Οι φωτογραφίες ζωντανεύουν το παρελθόν, καινουριώνουν τη θύμηση, ανοίγουν το δρόμο των ποικίλων συνειρμών. Μιλούν μ' ένα δικό τους εύγλωττο τρόπο, δίνουν μηνύματα, αποτυπώνουν τη ζωή και τον πολιτισμό...

Στη φωτογραφία που δημοσιεύουμε δεσπόζει η σεβάσμια μορφή της Αικατερίνης Πατσέλη, ανάμεσα στο γιο της Κίμωνα, στη νύφη της Μαριγώ και στα εγγόνια της Γιώργο, Βασίλη, που σκοτώθηκε πολεμώντας στον Κονίσκο της Αλβανίας στις 30 Μαρτίου 1941, και Δέσποινα, τη μετέπειτα σύζυγο του ανάπηρου πολέμου Γιώργου Χατζηφώτη.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Ο Στίχος

ΦΕΡΜΙΣ ΜΑΣ ΚΑΝ(Ι) ΓΗ ΚΟΛΑΡΟΥΣ...

Γη δρόμους μας ούλου κουντύν(ι) τσι φτάνουμι στου τέρμα,
μόλις θα νιώσ' γη Κόλαρους, απ' έναν κάν(ι) τσι φέρμα.
Πάμι για τουν αγρουτικό, χάπια μας δίν(ι) αράδα,
του δέντρου δε ξουνουπουλεί, κατέβασι ξιράδα.
Χάσαμι τ' παλ(ι)καριά μας πλια, ούλα για μας τιλειώσαν,
αφού τσι πα στα φρύδια μας γρουνότριχις ξιφτρώσαν.
Αγάλια αγάλια σα του χιόν(ι) ανέλ(ι)σι γη ζουγή μας,
τα κέρδη ξιχουρίσιτι, π' θα πάρουμι μαζί μας.
Τα χάπια τσι τα δίατα κόλασ' ποίκαν τ' ζουγή μας
τσι ό,τ κάν(ι) πλια καλ(ι)κάτζαρους ουρεί μες στου βρατσί μας.
Γη κλώσα μας πλακών(ι) τ' αβγά τσι έκανιντα ούρια
τσ' ούλ(ι) νύχτα κατουριόμαστι σα γιρασμένα ζγούρια.
Μι ζάχαρ' τσι χουληστιρίν(ι) τσι άλλους μι ουρία,
τα τφέτσια τα κριμάσαμι, τέλειουσι γη πουρεία.
Πουλλά μας λέγ(ι) γη ιπιστήμ' τσ' ακούμι σ' τηλιόρασ',
μου γω βλέπου πους είμαστι τσι ζουντανοί μες σ' κόλασ'.
Για μας απόμνι γη χαρά, γη τύφλα τσι γη μούτζα,
Κόλαρους ιτοιμάζιτι μαζί μι τα Λιουμπούτσια.
Φέρμις τουν βλέπουμι τσι κάν(ι) 'πόξου 'πι τς καφινέδις,
κουντέβ' του λάδ' λέγ(ι) να τελειώσ' μέσα 'πι τς χαζανέδις.

Αγιάσος, 20-1-1985
ΜΕΝΕΛΑΟΣ ΚΑΜΑΤΣΟΣ

ΣΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ Τ' ΝΙΚΡΟΥΘΑΦΤ'

Έφτου που γίν(ι)τσι σήμιρα πουτέ δε θα χουνέψου,
γιατ' ίλιγι γιου Κόλαρους «γω ούλ(ι) σας θα σας φτέψου».
Φύτιβγι, ξουνουφύτιβγι τσι ουλουχρουνίς ξιφύτιβγι
τσι πους θαν έρτ' τσι φνου γ' σειρά πουτέσιντ δε του πίστιβγι.
Όμους τσι φτος δε γλίτουσι απ' τ' χάρου του τσιγκέλ(ι),
«βαθιά βαθιά τουν φύτιψα» λέγ(ι) τώρα του Νικέλ(ι).
Φώναξα, λέγ(ι), ούλ(ι) τς πιθαμέν(ι) να δουν να ξιδτσιουθούν
τσι να κβανιούν τα σύνιργαντ μαζίντ για να χουθούν.
Ένας ένας δε που 'ρχουντου τ' έρχτι 'πι μια βρισιά
τσι όρκου έδνι πους θα φλάγ(ι) μη κόψ' πι τ' Πιρασιά.
Αχ! σχουριμένι, θα του πω, τς αλίμουν(ι) μας τρουγύρζις
τσι χέζαμ' απ' του φόβου μας, που θανατίλα μύρζις.
Να πω πους ξιφουβθήκαμι τσι πους θα πα πια γούρ';
Αλίμουνου! θανά μας θάφτ' γη πιο μεγάλ(ι) στσλουμούρ'.

Αγιάσος, 24-10-1985
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΟΥΤΖΟΥΡΕΛΗΣ

Η ΠΟΛΗ ΜΑΣ, Η ΑΘΗΝΑ

Μου 'πες για την πόλη μου ένα ποίημα ν
κι εγώ ευθύς μολύβι πήρα και χαρτί·
όμως δεν περίμενα λέξεις να μην έβρω,
για να εκφράσω
αυτά που ζω κάθε στιγμή.
Ένιωσα μέσα μου ένα κενό
κι όσο κι αν έψαξα,
αισθήματα δε βρήκα να τυπώσω στο χαρ

Καλύτερα ίσως θα 'ταν, την πόλη αυτή να
μου 'πες, κι εγώ αμέσως
πήρα μπογιές, χρωστήρα
και χαρτί.
Νόμιζα πως θα 'ταν εύκολο
να δώσω μιαν εικόνα,
γεμάτη φώτα, φωνές
και κοσμοσυρροή·
αλλά και πάλι δύσκολο μου στάθηκε,
καθώς οι λάμψεις,
οι ανταύγειες και τα χρώματα χάθηκαν
απ' τα μάτια μου, εκείνη τη στιγμή.

Τραγούδα, σε παρακάλεσα,
κάτι για την πόλη αυτή·
πες στο τραγούδι σου
για τους ανθρώπους της
και για ό,τι βλέπεις την κάθε μέρα
μέσα σ' αυτή.
Ακόμα κι εσύ,
μόλις το στόμα άνοιξες, έχασες τη φωνή
νότες, μου είπες, δεν υπάρχουν,
που να μπορούν να δώσουν
στην πόλη μας φωνή.

Έτσι, κι οι δυο μαζί, χέρι με χέρι,
βγήκαμε έξω απ' το κλουβί,
για να θαυμάσουμε τις ηλιαχτίδες,
καθώς κατέβαιναν εδώ στη γη·
Θέλαμε ακόμα ν' ακούσουμε γλυκόλαλα
καθώς πετούσαν από δέντρο σε δέντρο,
να μας πουν «γεια χαρά».

Τα μάτια θόλωσαν, τ' αυτιά μας έκλεισαν
χάθηκε η μιλιά·
κι έτσι μαζί και πάλι
στο σπίτι μπήκαμε
με μια μουντή, βαριά καρδιά.

ΑΘΗΝΑ ΝΙΚΟΛ

ΓΗ ΝΙΚΡΟΥΦΟΡΑ

Γοι απουθαμέν(ι) πλια έχουμι τώρα τσι νικρουφόρα,
μι πουλυτέλεια παγαίν'ν σν αγύρστ' τ' παλιουκατφόρα.
Δώρου τνη ποίτσι στου χουριό του πιο καλό γιουλντάσιμ,
μπαίν(ι)ς μέσα τσ' ε ξουνουγυρίγ(ι)ς τσι κόπτσι γιου σιβντάσιμ.
Κάλλια κουζίνα να 'κανι, να βγάζ' γιαπράτσια, πτάρια,
άμα του τνάξου γω του σάμ', πάγου τσι μ' τα πουδάρια.
Κατήφουρου θα κατιβώ, μου μη μ' βάλιν ιλ(ι)πούτζα,
γι' αυτό θα πω να μ' ακλουθούν που πίσου τα Λιουμπούτσια.
Άμα τνη βλέπου να πιρνά τσι γη καρδιάμ ραγίζ',
αρπά σι Παλιουκόλαρους τσι μουναχός γυρίζ'.
Κουμμάτ' σαν είσι αχαμνός, γιου Κόλαρους φιρμέν(ι),
σα του χαμπαρουλόγου άστσμα χαμπάρια φέν(ι).

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΟΥΤΖΟΥΡΕΛΗΣ

ΚΑΙ ΛΟΙΠΟΝ ΧΑΘΗΚΑΝ...

«...Να προωθηθεί Λόχος,
ενισχυμένος
με διμοιρία Πολυβόλων».

Τρίστρατο τετράστρατο
ριζικό μου άστατο...
Πού να πάω, πού να γείρω-
μέσα μου ερμιά και γύρω...

Βλέπω αντίκρα τις κορφές,
φανερές είτε κρυφές,
να κοιτάζουν, να σωπαίνουν-
φίδια μες στο νου μου μπαίνουν.

Πρέπει δώθε να διαβώ...
Θα τραβήξω κι όπου βγω!
Άρχισε πια να νυχτώνει
κι ο καιρός το πάει στο χιόνι...

Πώς, μωρέ, και γίνει αυτό,
κι εγώ να μη φυλαχτώ;
Να χαθούν μες στη μαυρίλα
τόσος κόσμος, τόση αρβύλα!..

Άγγελέ μου, το σπαθί
ξεθηκάρωσ' το. Βαθύ
είν' το σκότος που περνάμε.
Βάστα, Λοχαγέ, και να με!

ΦΙΛΙΠΠΑΣ Ε. ΚΑΡΑΜΑΝΗΣ

Ο ΣΑΡΑΝΤΟΓΙΑΝΝΟΣ

Χαμοθωρώντας την πελώρια σκιά του,
σε βύθος έπεσε χρυσό
και με καμάρι περισσό,
σαν αφεντάνθρωπος βροντά τα βήματά του
ο Σαραντόγιαννος, ο νάνος, ο νανούλης,
και προχωρεί και προχωρεί
και μες στο σύμπαν δε χωρεί
ο τοσοδούλης!

Μέρα τη μέρα θαμπωμένος αγριεύει,
παίρνει μαχαίρι φονικό,
και σαν τεράκι μυθικό,
με μάνητα τους αδερφούς αντιπαλεύει
ο Σαραντόγιαννος, ο χάνος, ο χανούλης,
και προχωρεί και προχωρεί
και μες στο σύμπαν δε χωρεί
ο τοσοδούλης!

ΟΜΗΡΟΣ ΣΟΥΣΑΜΛΗΣ

ΓΙΟΥ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΥΣ

Παίρνου σύνταξ' απ' του ΙΚΑ τσ' απ' του ιπικουρικό,
τώρα που 'πα να ξινοιάσου, πιάσιμι του ουρικό.
Τ' κατουρλιάμ του κάθα τόσου πάγουτνα στου χημικό
τσ' ούλου κουλουτσθέλια τρώγου να κατέβ' του ουρικό.
Ίλιγα σύνταξ' να πάρου, μπάτσι πλια ξικουραστώ,
να 'τρουγα κουμμάτ' στιφάδου τσι κανέ πουδάρ' βραστό.
Δυστυχώς, είπι μ' γιατρόσιμ, έφτα πλια να τα ξιχάγ(ι)ς,
τώρα συ για τν ηλικία σ' μο μι τ' φουσκουμλιά θα τ' βγάγ(ι)ς.
Έρξα του τσι γω σ' νηστεία, πριν μη λάχ(ι) άλλου ραμνό,
κίνδυνους είνι να μ' κόψιν έγιουτι πλια του καπνό.
Πιο καλά απί την γεια μας δεν υπάρχ(ι) μες σν οικουμέν(ι),
άσι πλια τν ουξεία που 'χα, γίν(ι)τσι σα πιρισπουμέν(ι).

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΝΗΣ

Διαλεκτολογικά

(Λέξεις τουρκικής αρχής) *ΚΘ΄* *ΣΤΡΑΤΗ ΧΡ. ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ*

ριζιλεύγου· ρεζιλεύω. Από το ουσ. ρεζίλι + κατάλ. - εύγου. Παθητικό ριζιλεύγουμι· ρεζιλεύομαι, ντροπιάζομαι.

ριζιλίκ(ι)· ρεζιλίκι, γελοιοποίηση. Τουρκ. rezillik.

ριμάλ(ι)· ρεμάλι, τιποτένιος άνθρωπος, χαμένο κορμί. Αραβ. remmal (γεωμέτρης, μάντης).

ριτσέλ(ι)· ρετσέλι, κομμάτια από κολοκύθι, αχλάδι, κυδώνι κτλ., βουτημένα μέσα σε πετμέζι (βράσμα από σύκα, σταφύλια, αχλάδια κτλ.). Τουρκ. reçel (ρετσέλι).

ριφινές· ρεφενές, συνεισφορά. Τουρκ. refene.

ρουμάν(ι)· ρουμάνι, δάσος. Τουρκ. orman (δάσος).

ρουμανιάζου· γίνομαι ρουμάνι, δάσος. Λαϊκό σατιρικό: Γράψι γράμμα πα στου γράμμα, τσι ρουμάνιασι του πράμα. Από το ουσ. ρουμάνι + κατάλ.-ιάζου. Παθητική μετοχή ρουμανιασμένους. Σύνθετες λέξεις: ξιρουμανιάζου· μετατρέπω ένα ρουμάνι σε καλλιεργήσιμη περιοχή. ξιρουμάνιασμα· μετατροπή ενός ρουμανιού σε καλλιεργήσιμη περιοχή.

ρούπ'· ρούπι, όγδοο της πήχης. Τουρκ. rup.

ρουσπού· παλιογύναικο, πόρνη, πρόστυχη. Τουρκ. orospu (πόρνη). Ακόμα λέγεται και η λέξη παλιουρουσπού.

ρουσφέτ'· ρουσφέτι, δωροδοκία. Τουρκ rüşvet (δωροδοκία).

σαβούλ(ι)· το βαρίδι των χτιστάδων, το νήμα της στάθμης. Τουρκ. şakul και şavul (η στάθμη).

Σαβούλ(ι)· παρατσούκλι.

σαβουρντίζου· σαβουρντίζω, εκσφενδονίζω, ρίχνω κάτω με δύναμη. Από το savurdım, αόρ. του τουρκ. ρήματος savurmak (εκσφενδονίζω, εξακοντίζω, τινάζω).

σαβουρντώ· ό,τι και το σαβουρντίζου.

σάγια· υπόστεγο με ξύλινους πασσάλους για την προστασία των ζώων και τη φύλαξη των φρούτων. Περσ. sāya (σκιά, προστασία) και τουρκ. sayl με την ίδια σημασία. Κατά τον Ι. Σταματάκο, το περσ. sāya είναι ετυμολογικά συγγενικό με τη λέξη σκιά.

σαΐνι· σαΐνι, άνθρωπος που πιάνει πούλια στον αέρα, πανέξυπνος, αϊτός, γρήγορος· Τουρκ. şahin (γεράκι).

σαγ(ι)ντίζου· υπολογίζω, λογαριάζω, σέβομαι. Από το saydım, αόρ. του τουρκ. ρήματος saymak (αριθμώ, μετρώ).

σακαγί· σακαγί, αρρώστια υποζυγίων. Τουρκ. sakağı (μύξα, αρρώστια, νόσος αλόγων).

σακάς και πληθ. σακάδις· υδροφόρα, είδος μικρών ξύλινων βαρελιών, που χρησιμοποιούνταν για το κουβάλημα νερού. Τους σακάδες τους κουβαλούσαν με τα ζώα. Τουρκ. saka(νεροκουβαλητής, σακάς).

σακατεύγου· σακατεύω, δέρνω κάποιον άγρια σε βαθμό που να του προξενήσω σωματική βλάβη. Από το επίθ. σακάτης + κατάλ. - εύγου. Φράση: σακάτιψι ντουν στου ξύλου (τον σακάτεψε, τον έκανε σακάτη από το ξύλο).

σακατεύγουμι· καταντώ σακάτης, ανάπηρος σωματικά. Παθητ. μετοχή σακατιμένους· σακατεμένος, σακάτης, ραγισμένος (για αντικείμενα).

σακατιμός· το σακάτεμα. Φράση: δώτσι ντουν για σακατιμό (τον χτύπησε τόσο που τον σακάτεψε). Τουρκ. sakat (ανάπηρος).

σακάτ'κους· σακάτικος, σακάτης, ο μη στερεός. Το επίθετο λέγεται ακόμα και για φρούτα και δέντρα. Φράσεις: τα μήλα είνι σακάτ'κα (σκουληκιασμένα, χτυπημένα) - του κλαδί είναι σακάτ'κου (έτοιμο για σπάσιμο, σαρακοφαγωμένο). Από το επίθετο σακάτης + κατάλ.-ικος.

σακατ'λίτσ'· σακατιλίκι, σωματικό ελάττωμα, γενικά ελάττωμα. Τουρκ. sakatlık (αναπηρία, ακρωτηριασμός, ζημιά).

σακάτ'ς σακάτ'σσα, σακάτ'κου· σακάτης, ανάπηρος στο σώμα ή και στο μυαλό ακόμα. Τουρκ. sakat (ανάπηρος).

σακιντίζου· παραμερίζω να περάσει κάποιος, κάνω τόπο σε κάποιον, αποφεύγω. Φράση: σακίντ'σι α πιράσου (κάνε τόπο να περάσω). Τουρκ. sakınmak (προφυλάγομαι, απέχω).

σάλ(ι)· σάλι, γυναικείο κάλυμμα των ώμων. Περσ. schāl > τουρκ. şal (σάλι).

Σαλαβάτ'ς· Σαλαβάτης, επώνυμο. Τουρκ. salâvat (προσευχές, ευχές).

(Συνέχεια στο επόμενο τεύχος)

ΤΟ ΧΑΤΖΙΛΙΚΙ ΧΤΕΣ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ

Ένας θρησκευτικός τιμητικός τίτλος

Η επίσκεψη των Αγίων Τόπων ήταν για τους παλαιότερους ένα σημαντικό γεγονός της ζωής τους. Ήταν ένα πιστοποιητικό λατρείας κι οικονομικής ευρωστίας. Δεν ήταν εύκολο στον καθένα ν' αφήσει τον τόπο του και να πάρει το δρόμο, που κατά περίπτωση οδηγούσε στη Μέκκα, στη Μεδίνα, στα Ιεροσόλυμα, μια και, καταπώς έλεγε η παροιμία, δεν μπορούσε κάποιος να γίνει χατζής με παραγγελία...

Τον τιμητικό τίτλο «χατζής» τον διατηρούσαν και τον μεταβίβαζαν κληρονομικά. Άσε που μερικοί έχαναν και το επώνυμό τους... Στη Λέσβο και στην Αγιάσο οι χατζήδες δεν ήταν λίγοι. Απ' αυτούς άλλοι έδεσαν τον τίτλο στο οικογενειακό τους, άλλοι τον έχασαν. Στους νεότερους χατζήδες ανήκουν και μερικοί απ' αυτούς που κατέφυγαν στα δύσκολα χρόνια του τελευταίου πολέμου στη Μέση Ανατολή. Ένας από δαύτους κι ο παλιός μας παραγγελιοδόχος, ο Πάνος Μαϊστρέλης, ο οποίος «ηγιάσθη εν τοις ρείθροις του ιερού ποταμού Ιορδάνου» στις 14 Σεπτεμβρίου 1942...

ΓΙΑΝΝΗΣ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ·ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Ἡ Μετριότης Ἡμῶν πιστοποιεῖ ὅτι ὁ κ. Παναγιώτης Χριστοφόρου Μαϊστρέλης ἐκ Μυτιλήνης ἐπεσκέφθη τοὺς Ἁγίους Τόπους ἐν Παλαιστίνῃ, προσεκύνησε τὰ Πανάγια Προσκυνήματα καὶ ἡγιάσθη ἐν τοῖς ρείθροις τοῦ Ἱεροῦ ποταμοῦ Ἰορδάνου.

Εἰς ἔνδειξιν δὲ τούτων δίδοται αὐτῷ τὸ ἐνσφράγιστον τοῦτο Γράμμα.

Ἐν τῇ Ἁγίᾳ Πόλει Ἱερουσαλὴμ τῇ 14 Σεπτεμβρίου 1942.

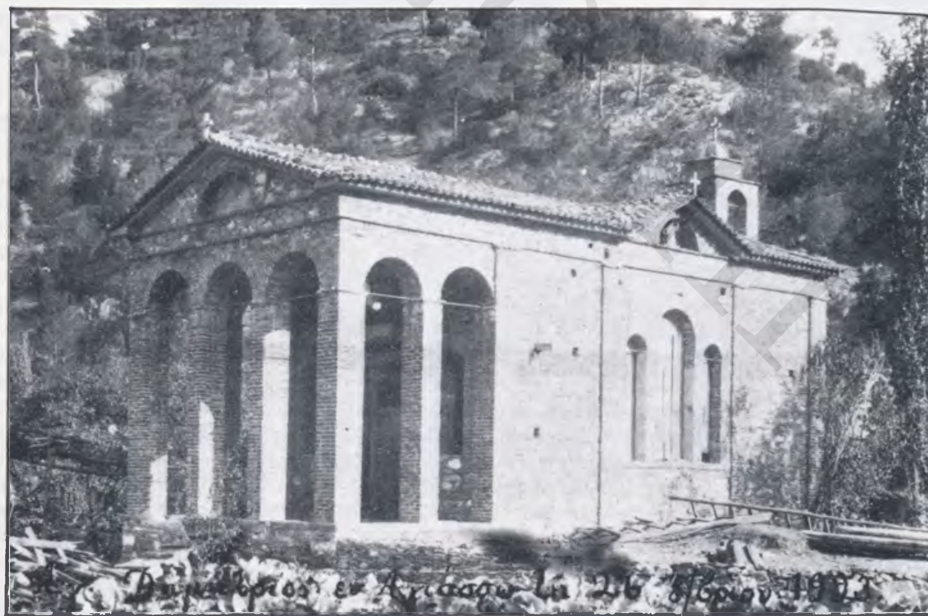
26 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ Τ' ΑΪ-ΔΗΜΗΤΡΗ

Μαγευτικός ο Αϊ - Δημήτρης της Αγιάσου. Ρεματιά ζωής, με λογής λογής δέντρα, μ' ολόδροσα νερά. Εδώ κατηφορίζει το τσαμλίκι, εδώ σταματά το άπλωμά της η βλογημένη ελιά. Το γραφικό ξωκλήσι, στημένο στη μέση, μοιράζεται τις ομορφιές.

Ολοχρονίς έχει τους φίλους του ετούτο το πέρασμα. Τα καφενεδάκια του πάντα δουλεύουν, χειμώνα καλοκαίρι. Στο πανηγύρι καταφθάνουν πολλοί προσκυνητές, απ' όλα τα κοντινά χωριά, ακόμα κι απ' τη Μυτιλήνη. Εφέτος μάλιστα έκαναν την παρθενική τους εμφάνιση κι οι καβαλάρηδες της Αγιάσου και προσφέρθηκε κεσκέκι...

ΓΙΑΝΝΗΣ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Το ξωκλήσι του Αϊ-Δημητρη, όταν ακόμα οι εργασίες συνεχίζονταν (1923)...
(Από τη Συλλογή Γιάννη Χατζηβασιλείου)

ΕΚΚΛΗΣΗ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟ ΑΓΙΑΣΟΥ «Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ»

Από τις εργασίες για την αποπεράτωση του Λαογραφικου Μουσείου Αγιάσου. Η στέγη στήνεται από τους μαστόρους, που δεν ξέχασαν το έθιμο του μαντιλώματος (1 Σεπτεμβρίου 1982).
(Φωτογραφία Γρηγόρη Κουρβανιού)

Η αποπεράτωση του Λαογραφικού Μουσείου του Αναγνωστηρίου είναι πια γεγονός. Ύστερα από σκληρούς αγώνες και πολύ μόχθο, το παραδοσιακό κτίριο του Μουσείου τελειωμένο στολίζει την κωμόπολή μας και αξίζει να το επισκεφθεί ο καθένας.

Το επόμενο βήμα, για να τεθεί σε λειτουργία το Μουσείο μας, είναι η συγκέντρωση του πλούσιου λαογραφικού υλικού που υπάρχει στο χωριό μας και φθείρεται από το χρόνο και χάνεται μέρα με τη μέρα.

Γι' αυτό κάνουμε θερμή έκκληση σε κάθε Αγιασώτισσα, σε κάθε Αγιασώτη, να συμβάλει με τη δωρεά του στον εξοπλισμό του Μουσείου με έστω και ένα αντικείμενο.

Κάθε πράγμα που δωρίζεται θα καταγράφεται στο ειδικό βιβλίο της Περιουσίας του Αναγνωστηρίου, θα δίνεται σχετική απόδειξη στο δωρητή και πάνω στο αντικείμενο θα επικολλάται ειδική κάρτα με το όνομά του.

Προκειμένου λοιπόν να γίνουν τα εγκαίνια του Λαογραφικού Μουσείου το ερχόμενο καλοκαίρι, ζητάμε την πρόθυμη συμβολή όλων.

Αγιάσος, 6-10-1985

Για το Διοικητικό Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος
ΠΑΝΟΣ ΠΡΑΤΣΟΣ

ΑΡΧΑΙΡΕΣΙΕΣ - ΝΕΟ Δ.Σ.

ΣΤΗΝ «ΠΑΛΛΕΣΒΙΑΚΗ ΕΝΩΣΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ»

Πραγματοποιήθηκε την Κυριακή, 20 Οκτωβρίου 1985, στο Εντευκτήριο του Συλλόγου, η Γενική Συνέλευση της Παλλεσβιακής Ένωσης Θεσσαλονίκης, με αθρόα προσέλευση των μελών της.

Τον απολογισμό της δράσης του Διοικητικού Συμβουλίου στη Γενική Συνέλευση, που διεύθυνε ο Γεώργιος Παρασκευαίδης, έκανε ο Πρόεδρός του Παναγιώτης Δ. Κουτλής, ο οποίος μεταξύ άλλων τόνισε ότι και ο πλέον αισιόδοξος δε θα πίστευε, όταν άρχισε το στήσιμο της «Παλλεσβιακής Ένωσης Θεσσαλονίκης», ότι σε τόσο σύντομο χρονικό διάστημα ο Σύλλογος θα έφτανε στην κορυφή των τοπικών Συλλόγων με τις πολλαπλές δραστηριότητές του στην πολιτιστική, πνευματική και κοινωνική ζωή της πόλης. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Ένωση, καίτοι ιδρύθηκε το 1925 και είχε μεγάλη δράση, τα τελευταία χρόνια είχε περιπέσει σε αδράνεια.

Ακολούθως αναφέρθηκε στα επιτεύγματα του Συλλόγου, όπως το Εντευκτήριο, ο εμπλουτισμός της βιβλιοθήκης, οι διαλέξεις, οι εκδρομές, τα μυτιληνιά γλέντια, η εγγραφή εκατοντάδων μελών στο Σύλλογο κι άλλα.

Αναφέρθηκε στις δυνατότητες του Συλλόγου για τα επόμενα δύο χρόνια και τόνισε ότι το νέο Διοικητικό Συμβούλιο πρέπει να απασχολήσει ιδιαίτερα το πρόβλημα της αεροπορικής και ακτοπλοϊκής σύνδεσης του νησιού μας με τη Θεσσαλονίκη, που τελευταία, παρά τις υποσχέσεις των αρμοδίων, παρουσιάζει πολλά προβλήματα.

Τέλος είπε ότι η «Παλλεσβιακή Ένωση Θεσσαλονίκης» πέτυχε να δημιουργήσει ένα πνεύμα λεσβιακής ομοφροσύνης, στα ενεργά και μη μέλη της, στους γραμμένους και μη συμπατριώτες, που ζουν μακριά από το νησί μας.

Μίλησαν επίσης μέλη του απερχόμενου Διοικητικού Συμβουλίου και πολλά μέλη της Γενικής Συνέλευσης.

Επακολούθησαν εκλογές για την ανάδειξη Διοικητικού Συμβουλίου και εξελεγκτικής επιτροπής. Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου επανεκλέχτηκε ο Παναγιώτης Δ. Κουτλής, δικηγόρος, ο οποίος βρίσκεται επικεφαλής του Συλλόγου από την επανασύστασή του. Για τις άλλες θέσεις του Συμβουλίου, που αργότερα καταρτίστηκε σε σώμα, εκλέχτηκαν: Αντιπρόεδρος ο Αθανάσιος Κατρακάζος, έμπορος, Γενικός Γραμματέας ο Γιάννης Ιακωβίδης, μηχανολόγος, Ταμίας ο Νικόλαος Παρούτης, υπάλληλος ΒΙΟΧΑΛΚΟ, Κοσμήτορας ο Παλαιολόγος Γιουβανέλης, υπάλληλος Ο.Λ.Θ., και μέλη οι Ευστράτιος Γαλάνης, συνταξιούχος μηχανικός, Παναγιώτης Τσαγκάρης, οδοντίατρος, Εμμανουήλ Κουτλής, σπουδαστής, και Παναγιώτης Λαμπούσης, φοιτητής.

Για την Εξελεγκτική Επιτροπή εκλέχτηκαν οι Γεώργιος Κατρακάζος, έμπορος, Στέλιος Παρασκευαίδης και Κωνσταντίνος Αντωνιάδης, ταμειακός.

ΗΣΑ'Ι'Α, ΧΟΡΕΥΕ...

Από τις χαρές... της Αγιάσου

Ο γάμος ήταν κι εξακολουθεί να 'ναι σημαδιακό γεγονός στη ζωή του κάθε ανθρώπου. Χρειάζεται προϋποθέσεις, για να μπορέσει να στεριώσει. Άλλοι τον φοβούνται και προτιμούν την μπεκιάρικη ζωή. Άλλοι τον προτιμούν και φορτώνονται μ' ευχαρίστηση τις υποχρεώσεις και τα καθήκοντα. Άλλοι μετανιώνουν μετά το στεφάνωμα, αλλ' είναι αργά...

Το σπίτι που ανοίγει θέλει λεφτά, πολλά λεφτά. Η ανέχεια το κλονίζει, το ταρακουνά συθέμελα. Οι οικονομικές κρίσεις, τα κισίρια, οι στρατεύσεις είναι θάνατος. Κάτι ήξερε ο καρνάβαλος το 1939, που είπε:

Γη ιπουχή δε θαν αλλάξ'
τσι ξιθαρρέσιτι,
έφτοι που παντριφτήτσιτι
τσίτσβου θα χέσιτι.

Οι γυναίκες δυσκολεύονταν περισσότερο. Πολλές έμεναν στο ράφι, προπαντός οι άσχημες, οι φτωχές, οι ψηλομύτες. Ο γάμος παλιότερα ήταν γι' αυτές σανίδα σωτηρίας. Ο νόμος που τις προστάτευε σωτήριος. Να, τι είπε ο καρνάβαλος προπολεμικά, τότε που ο Μεταξάς βάλθηκε να νοικοκυρέψει αυτούς που συζούσαν παράνομα:

Γοι γ(ι)ναίτσις θέλιν στέφανου
τσ' όχ(ι) να παγαίν(ι)ς στα κλέφτκα,
του σήμιρα τσι του ταχιά
έφτα 'νι ούλα ψεύτκα.
Τώρα τα κόλπα ε πιρνούν,
μια στιγμή σι μαγκώνιν,
βάζιν στου πρόσουπό σ' στιφάν(ι)
τσ' ούλ(ι) σένα καμαρώνιν.

Τελευταία άλλαξε το σύστημα και στον τόπο μας. Κοντά στο θρησκευτικό έχουμε και τον πολιτικό γάμο. Θιασώτες του δεν έλειψαν ούτε από την Αγιάσο. Ο καρνάβαλος και πάλι εκμεταλλεύτηκε το θέμα:

Στου Δήμου θα παντρεύγιτι
τώρα πλια του ζιβγάρ',
Κουτρής θα σ' βάζ' τα στέφανα,
θα σι βλουγά του Θκάρ'.
Του Γιατaγανέλ(ι) σα κμπάρους
τσι χαρτιά θαν υπουγράφτ',
τς λαμπάδις θα τς βαστά Ξινόφς,
θα κάν(ι) του καντλανάφτ'.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΧΡ. ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Αναμνηστική φωτογραφία από το γάμο του Γεωργίου Ευστρ. Χατζηαποστόλου στα Κεραμιά. (16 Φεβρουαρίου 1966).

Αναμνηστική φωτογραφία από τον πολιτικό γάμο του Γεωργίου Στυλιανού Πανούριου και της Σταυρούλας Παναγιώτου Σαμαρά (1983).

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΞΟΡΜΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

εκδρομή στο Ναύπλιο Τολό

Ο Σύλλογός μας, στα πλαίσια του προγράμματος ψυχαγωγίας, πραγματοποίησε στις 6 Οκτωβρίου τη δεύτερη εκδρομή του 1985. Αυτή τη φορά προορισμός μας ήταν η πρώτη πρωτεύουσα του ελληνικού κράτους, το Ναύπλιο.

Από την Αθήνα ξεκινήσαμε με δυο πούλμαν, Αγιασώτες και φίλοι του Συλλόγου. Κάναμε ένα σταθμό μετά τη διώρυγα της Κορίνθου για καφέ και ξεμούδιασμα και συνεχίσαμε για το Ναύπλιο. Πήγαμε κατευθείαν στο Παλαμήδι, στο γνωστό κάστρο, που πήρε το όνομά του από το γιο του Ναύπλιου, τον Παλαμήδη, που έχει ύψος 216 μέτρα και 857 σκαλοπάτια. Όλοι όσοι πέρασαν από κει κατά καιρούς, Βυζαντινοί, Φράγκοι, Ενετοί και Τούρκοι εργάστηκαν για να το κάνουν απόρθητο.

Κάναμε ένα ευλαβικό προσκύνημα στη φοβερή τρύπα, που χρησίμευσε σαν φυλακή για την αγνότερη μορφή της Επανάστασης του 1821, το Θεόδωρο Κολοκοτρώνη, όταν καταδικάστηκε για έσχατη προδοσία. Αισθανθήκαμε φρίκη κι αποτροπιασμό, αντικρίζοντας τον τάφο όπου τον είχαν θάψει ζωντανό, κι αναρωτηθήκαμε πώς μπόρεσαν να κάνουν κάτι τέτοιο σ' έναν ήρωα, σ' ένα γίγαντα.

Αναμνηστική φωτογραφία από την εκδρομή στο Ναύπλιο.

Η θέα από το Παλαμήδι ήταν υπέροχη. Η θάλασσα άστραφτε κάτω από τις χρυσές ακτίνες του ήλιου, με το Μπούρτζι, το νησάκι - φρούριο, ξαπλωμένο στα γαλανά, ήσυχα νερά της, που χτίστηκε το 1473 από τους Ενετούς, χρησίμευσε σαν φυλακή για πολλά χρόνια και το 1865 έγινε κατοικία του δήμιου, που με τη λαιμητόμο εκτελούσε τις θανατικές καταδίκες. Ολόκληρο το Ναύπλιο απλωνόταν στα πόδια μας.

Αφού τριγυρίσαμε για μια ώρα περίπου, μετά κατεβήκαμε στο Ναύπλιο. Μείναμε άλλη μια ώρα, για να δούμε το ιστορικό Ανάπλι με τα τόσα αξιοθέατά του. Το μνημείο του Κολοκοτρώνη και των Γάλλων Φιλελλήνων, το Αρχαιολογικό Μουσείο με τα πολλά ευρήματα από την Τίρυνθα, το Λιοντάρι των Βαυαρών, μνημείο για τους Βαυαρούς του πρώτου βασιλιά της Ελλάδας, του Όθωνα, που πέθαναν στην επιδημία πανούκλας το 1834, το Ενδυματολογικό Μουσείο, το άγαλμα του Ιωάννη Καποδίστρια, την εκκλησία του Αγίου Σπυρίδωνα, μπροστά στην οποία δολοφονήθηκε ο πρώτος Κυβερνήτης της Ελλάδας Ιωάννης Καποδίστριας στις 27 Σεπτεμβρίου 1831 από τους Γεώργιο και Κωνσταντίνο Μαυρομιχάλη, για τις υπερεξουσίες που είχε συγκεντρώσει στο πρόσωπό του.

Αφού μείναμε για λίγο και στο σημερινό Ναύπλιο με τα πολλά μαγαζιά, μπήκαμε πάλι στα πούλμαν και τραβήξαμε για το Τολό, που ήταν και ο τελικός προορισμός της εκδρομής μας. Το Τολό είναι μια όμορφη ακρογιαλιά στον Αργολικό κόλπο, με ένα μικρό νησάκι στη μέση, με ένα όμορφο εκκλησάκι πάνω σ' αυτό και με πολλούς ξένους τουρίστες. Καθίσαμε στα γραφικά ταβερνάκια του, φάγαμε και διασκεδάσαμε.

Στη διαδρομή μέσα στα πούλμαν έγινε η σχετική πληροφόρηση για τους αρχαιολογικούς χώρους από τους οποίους περνούσαμε από τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, ειπώθηκαν πικάντικα ανέκδοτα και τραγουδήθηκαν από όλους εύθυμα τραγούδια.

Σαν μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου αισθάνομαι την υποχρέωση να ευχαριστήσω όλους τους φίλους και συμπατριώτες μας, που σε κάθε κάλεσμά μας δεν παραλείπουν να δίνουν το παρόν, δείχνοντας έτσι τη συμπαράσταση και την αγάπη τους. Την αγάπη αυτή που έχει ανάγκη ο Σύλλογος, για να υπάρχει και να δημιουργεί. Τους ευχαριστούμε όλους μέσα από την καρδιά μας.

ΜΑΡΙΑ ΔΗΜ. ΜΟΥΤΖΟΥΡΕΛΗ

«ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΗ»

Από το Ραδιοφωνικό Σταθμό της ΕΡΤ2, στην εκπομπή «Λαογραφία και Παράδοση», κάθε Τρίτη και ώρα 19.05' μεταδίδονται τα «Λαογραφικά της Λέσβου». Πρόκειται για μια αξιόλογη εκπομπή, που προβάλλει το λαϊκό μας πολιτισμό. Η συγκέντρωση του υλικού κι η παρουσίασή του γίνεται από τον εκλεκτό συγγραφέα και λαογράφο Χρίστο Τραγέλη, ο οποίος κατάγεται από την Καλλονή. Ας σημειωθεί πως η Αγιάσος στην εκπομπή αυτή κατέχει σημαντική θέση.

ΑΓΙΑΣΩΤΕΣ ΣΤΟΝ ΙΕΡΟ ΒΡΑΧΟ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Άλλοτες τα ταξίδια ήταν πολυδάπανα, δύσκολα, περιπετειώδη. Γι' αυτό κι ο κόσμος ήταν κολλημένος σα στρείδι στον τόπο που γεννήθηκε, δεν του άρεσαν τα σούρτα φέρτα στις μακρινές και πολυάνθρωπες πολιτείες. Ο τουρισμός ήταν σχεδόν άγνωστος για τους περισσότερους.

Ήταν μεγάλη υπόθεση να κατέβουν από τα μακρινά χωριά στη Μυτιλήνη, στη Χώρα, όπως συνήθως την έλεγαν. Η Αθήνα ήταν για μερικούς, ήταν λίγο πολύ στη σφαίρα του παραμυθιού...

Οι δρόμοι ήταν δύσκολοι για όλους, προπαντός για τις γυναίκες. Όσες τολμούσαν να ξεφύγουν από τη δέστρα του χωριού, είχαν ν' αντιμετωπίσουν την καταλαλιά του κόσμου...

Τα τελευταία χρόνια η κατάσταση άλλαξε. Οι αποστάσεις εκμηδενίστηκαν. Η πρωτεύουσα έπαψε πια να 'ναι μακριά, όλος ο κόσμος έγινε δικός μας...

ΓΙΑΝ. ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Οι μακαρίτες Προκόπης Τζάνου κι Ευριπίδης Μαριγλής ευτύχησαν ν' ανεβούν στη «μεγαλόπετρον άβατον ακρόπολιν» και να φωτογραφηθούν στο Ερέχθειο, κάτω από τις Καρυάτιδες.

Ο Πάνος Καμαρός (Κουρτσιάδης) με τη μάνα του Μορφούλα κι η μαία Ανθούλα Παπουτσέλη (Μαντάδινα) με τον πατέρα της Γεώργιο, μπροστά στο φακό του παρελθόντος.

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 1985

Οι επιτυχίες μας

- Δουλαδέλη Ειρήνη Γρηγορίου, Νηπιαγωγών Καρδίτσας
- Καρατζάς Παναγιώτης Γεωργίου, Σχολή Μηχανικών Αεροπορίας
- Λαδιέλη Μαρία Ιωάννου, Φιλολογία Αθηνών
- Μαμάκου Μαρία Ευαγγέλου, Νοσηλευτική ΤΕΙ Θεσσαλονίκης
- Μαριγλής Γρηγόρης Ιωάννου, Ποιμαντική Αθηνών
- Παπαπορφυρίου Ελένη Ευστρατίου, Νοσηλευτική ΤΕΙ Λαμίας
- Πασχαλίδης Ιωάννης Παναγιώτη, Ιατρική Ιωαννίνων
- Πατερέλη Χρυσούλα Γρηγορίου, Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού Σερρών
- Σαβέλης Παναγιώτης Γρηγορίου, Παιδαγωγική Ακαδημία Μυτιλήνης
- Σαμοθράκη Βασιλική Λεωνίδα, Νηπιαγωγών Αθηνών
- Σκορδάς Παναγιώτης Στυλιανού, Ιστορίας - Αρχαιολογίας Ιωαννίνων
- Στεφανής Βασίλειος Μιχαήλ, Ιστορίας - Αρχαιολογίας Θεσσαλονίκης
- Στεφανή Χαρίκλεια Γαβριήλ, Ιστορίας - Αρχαιολογίας Θεσσαλονίκης
- Σπανός Βασίλειος Παναγιώτη, Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού Αθηνών
- Τακιδέλη Αρχοντούλα Δημητρίου, Νοσηλευτική ΤΕΙ Αθηνών
- Ταμβάκη Αργυρώ Παναγιώτη, Παιδαγωγική Ακαδημία Μυτιλήνης
- Τουρβαλής Ευάγγελος Βασιλείου, Ικάρων Αθηνών
- Τσόκαρος Παναγιώτης Δημητρίου, Μηχανολόγων Μηχανικών Θεσσαλονίκης
- Χτενέλης Δημήτριος Βασιλείου, Βιολογικό Πατρών
- Ψυρούκη Ευστρατία Μιλτιάδη, Ιατρική Αθηνών

τα ηθίτκα μας

ΖΟΥΟΥΚΛΟΥΠΗ ΤΣΙ ΛΙΜΠΙΓΙΑΔΑ

Πιάστσι Γληγόρς για αδίκημα σουβαρό ζουουκλουπής. Πριν τουν πιράσιν απ' του αυτόφουρου, φρόντ'σι μι κάποιουν γνουστό να ειδουποιήσ' τη γ(ι)ναίκαντ, ώστι να κατιβεί στ' Χώρα, στ' Μυτιλήν(ι), στου δικαστηρίου. Στου μιταξύ είχι δώσ' τσι τς συμβουλέσιντ, τν ώρα που θάνι φώναζι τ' Λιμπιγιάδα γιου δικαστής να καταθέσ' σα μάρτυρας για να υπιρασπίσ' του Γληγόρ', να πέσ' κάτου τσι να κάν(ι) ότι καπαντίστσι. Δυστυχώς όμους γη Λιμπιγιάδα τα 'κανι θάλασσα. Μόλις ίκσι του δικαστή να τνη καλεί, γύρσι στου Γληγόρ' τσι ρώτ'σιντουν: ε Γληγόρ', πού να καπαντστώ, έδιου μέσα γη απόξου; τα παρακάτου, του τι γίν(ι)τσι στου δικαστήριου είνι γνουστά. Αυτά έπαθι Γληγόρς για μια ζουουκλουπή, απ' τ' Λιμπιγιάδα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΝΗΣ

...ΤΝΗ ΘΕΚΑΜΙ ΚΛΩΣΑ

Εδώ και κάμποσα χρόνια ένας Αγιασώτης, ο κετσετζής Πάνος Χτένας, κι ένας ξένος μάλωναν για το ποιο χωριό έχει τα περισσότερα παρατσούκλια. Έλεγε ο ένας, έλεγε ο άλλος, δεν έβρισκαν διαφορά. Τα πράματα όμως δυσκόλεψαν, όταν ο ξένος ρώτησε αν υπάρχει Αγιασώτης, που να λέγεται Όρθα. Ο Χτένας τα χρειάστηκε. Πετεινός υπήρχε, Όρθα όμως όχι. Χωρίς να χάσει την ψυχραιμία του, έδωσε την απάντηση που απαιτούσε η περίσταση, για να σώσει και το κύρος του χωριού του. Τσι μεις, κμπάρι, είχαμι Όρθα, αλλά τώρα προυσουρινά εν έχουμι, γιατί τνη θέκαμι Κλώσα. Πράγματι, Κλώσα λεγόταν κάποιος Αγιασώτης...

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

κοινωνικά

Μνημόσυνα

- Στις 27 Οκτωβρίου, ημέρα Κυριακή, με τη συμπλήρωση ενός έτους από το θάνατο της Ελένης Ιωάννου Παπαπορφυρίου, τελέστηκε μνημόσυνο στον ιερό ναό της Παναγίας Αγιάσου.
- Στις 27 Οκτωβρίου, ημέρα Κυριακή, με τη συμπλήρωση ενός έτους από το θάνατο της Γιαννούλας Νεοκλή Τσαγάλου, τελέστηκε μνημόσυνο.

Γάμοι

- Προκόπιος Γρ. Καριτέλης
- Μαρία Παν. Μαγλογιάννη
- Σταύρος Σωκράτη Φραντζή
- Monique Marie Valois
- Ευστράτιος Δημ. Ταράνης
- Αλεξάνδρα Γεωργίου Παπάλα

Γεννήσεις

Ο Παναγιώτης κι η Κυριακούλα Χαδεμένου απόχτησαν ένα χαριτωμένο αγοράκι.

Ο Μιχαήλ Κοχύλας κι η Ξανθή Νουλέλη απόχτησαν ένα χαριτωμένο κοριτσάκι.

Ο Κωσταντίνος Κώστας κι η Μαίρη Παραμυθέλη απόχτησαν ένα χαριτωμένο κοριτσάκι.

Θάνατοι

Ευστράτιος Ιωάννου Σουσαμλής
Γαρουφαλιά Ευστρ. Βαρβάκη
Αριστείδης Προκοπίου Τζανετής
Μαρία Γρηγορίου Κουνέλη
Αντιγόνη Παν. Παραμυθέλη
Γεώργιος Στυλιανού Δαμγκαλής
Αγγελής Οικονόμου
Μιχαήλ Παπαπορφυρίου (Διακέλης)

Βαφτίσεις

- Ο Ευστράτιος κι η Νίκη Κουρβανιού - Σπέντσα βάφτισαν το αγοράκι τους και του έδωσαν το όνομα Αλέξανδρος.
- Στον ιερό ναό της Παναγίας Αγιάσου η Αθηνά Γεωργίου Άνδροβιτς βάφτισε την κορούλα του δικηγόρου Στρατή και της Μύρσας Ηλιογραμμένου και της έδωσε το όνομα Ιωάννα.
- Στον ιερό ναό των Ταξιαρχών Καγιανίου Μυτιλήνης η Πελίτσα Μιχαήλ Κοντανέλη βάφτισε το αγοράκι του Γεωργίου και της Χρύσας Κοντέλη και του έδωσε το όνομα Ιγνάτιος.

Αρραβώνες

Μαρία Μιχαήλ Δουκάκη, ιατρός
Νίκος Γεωργιάδης, ιατρός

ΕΝΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Η Αγιάσος έχει μουσική παράδοση. Οι ορχήστρες της άλλοτε ήταν πασίγνωστες, περιζήτητες σ' όλο το νησί. Οι Άννες ή Ρόδανοι κι οι Σουσαμλήδες βρίσκονταν νύχτα μέρα σε συνεχή ανταγωνισμό. Ο κόσμος διασκέδαζε, χαιρόταν τις ομορφιές της ζωής. Αποζητούσε τη μουσική, στα πανηγύρια, στους αρραβώνες, στους γάμους, στα καθημερινά γλέντια, στις επίσημες γιορτές, ακόμα και στις κηδείες.

Η παράδοση της Αγιάσου συνεχίζεται, όσο είναι δυνατό, και σήμερα. Υπάρχουν καλοί μουσικοί. Ένα μάλιστα συγκρότημα — αυτό μας απασχολεί σ' αυτό το σημείωμά μας — εργάζεται φιλότιμα και πασχίζει να κρατήσει τους μουσικούς θησαυρούς του νησιού. Συνεργάζεται στενά μ' όλους τους πολιτιστικούς συλλόγους και λαμβάνει μέρος σε κάθε εκδήλωση και γιορτή. Το συγκρότημα αυτό αποτελείται από έξι άτομα, το Χαρίλαο Ροδάνο (βιολί), τον Κώστα Ευριπίδη Ζαφειρίου (μπουζούκι - σαντούρι), τον Ευριπίδη Ζαφειρίου (κλαρίνο - ακορντέον), τον Ευριπίδη Κώστα Ζαφειρίου (ντραμς - τζαζ), το Φραγκίσκο Μπαγέλη (τραγούδι) και το Σταύρο Ρόδανο (κιθάρα).

Το αγιασώτικο συγκρότημα σε γάμο στο Μεγαλοχώρι (Μάιος 1985). Διακρίνονται από αριστερά ο Χαρίλαος Ροδανος, ο Ευριπίδης Κώστα Ζαφειρίου, ο Ευριπίδης Ζαφειρίου, ο Κώστας Ευριπίδη Ζαφειρίου κι ο Φραγκίσκος Μπαγέλης.

Πρόσφατα μάλιστα, από τις αρχές Απριλίου 1985 κυκλοφόρησε επίσημα κασέτα με παραδοσιακούς σκοπούς της Αγιάσου. Τραγουδά ο Μιχάλης Αντωνίου Βερδούκας και παίζει το συγκρότημα Χαρίλαου Ρόδανου και Κώστα Ζαφειρίου. Οι στίχοι είναι του γνωστού στιχουργού - καρνάβαλου Παναγιώτη Σ. Ανεμέλη, ο οποίος έχει αναλάβει και την παραγωγή. Η ηχογράφηση είναι του Φώτη Γρηγορίου Ασπρομάτη. Όσοι επιθυμούν να προμηθευτούν την κασέτα, μπορούν να απευθύνονται στον παραγωγό Παναγιώτη Ανεμέλη (Αγιάσος, τηλ. 22383).

Γ.Χ.

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΑΡΟΙΜΙΟΜΥΘΟΥΣ ΜΑΣ

ΠΙΤΑ ΜΠΡΟΣ ΤΣΙ ΠΙΤΑ ΠΙΣΟΥ...

Μια φουρά ήνταν τρεις αδιρφές. Καλές τσι άξις. Προυκουμμένις τσι βουλιμένις.

Γη μια όμους απί φτες είχι τσ' ένα ξούρ'. Ανικατώντουν σ' ούλις τς υπουθέσεις. Ούλα τα στραβά ήθιλι να τα σάζ' φτη. Τι να κάνιν γοι στσοι τς όμους, που ριζιλιβγόνταν τσι φτοι. Προυσπαθούσαν α τνη σνιφέριν, αλλά τίπουτα ένι καταφέρναν. Ό,τ' τσι να κάναν τίπουτα. Βρε διδάζασιντνα, βρε φουνάζαν, βρε αγριγιεύγαν, βρε σμίγαν, τίπουτα. Φτη, όποια πέτρα σήκουνις, πουκάτου τν ίβριστσις. Κακό ξούρ'.

Έγτσι λοιπόν που γη φαμλιά τς κάντντουν διαλουγσμέν(ι), μια μέρα, πιτάχτσι ένας ντουν απάνου τσι φώναξι.

—Ίβρα του. Τούτου θα κάνουμι.

—Τι 'νι φτό ρε π' θα κάνουμι;

—Να! Θα τνη βάλουμι να πιάσ' δλεια σ' ένα φούρνου. Θα δλέβ' όμους γυμνή! Τσιτσίδ'! Ύστιρα θα πάμι μεις απόξου τσι θα κάνουμι έναν ψιφτουκαβγά. Τι θα κάν(ι), θα ντραπθεί που 'νι γυμνή τσι ε θα βγει όξου.

Έδιετς τσι γίν(ι)τσι. Πιάσι φτη δλεια γυμνή, τσι σι λίγου απόξου ακού φουνές, μπατιρντί, φασαρία... Καβγάς, λέγ(ι), γίνιτι, τίλουγια θαν έβγου όξου. Έτριμι! Σκέφτσι, τσι σι λίγου αρπά ένα κουμμάτ' ζύμ' τσι κάν(ι) δυο πίτις. Βάζ' μια μπρουστά τσι μια πουπίσου τς, τσι να τνα όξου, καμαρουτή, καμαρουτή! Ίβγι ν' ανισώσ'.

Πίτα μπρός τσι πίτα πίσου,
γω θα βγω να πω του δίτσιου.

Ε απ' έγιουτι απουμείναν τα λόγια τς τσι παροιμία, τσι τνη λέγιν για όποιουν ανικατώνιτι παντού.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΘ. ΑΛΕΝΤΑΣ
Πρεσβύτερος - Ιεροδιδάσκαλος
Λισβόρι

Εισφορές για την ενίσχυση του Συλλόγου και του περιοδικού «Αγιάσος»

• Η Μυρσίνη Δημητρίου Βλαστάρη πρόσφερε 1000 δραχμές στη μνήμη του Κώστα Κλήμου.
• Η Μυρσίνη Αποστόλου Μαρκαντώνη πρόσφερε 1000 δραχμές στη μνήμη του πατέρα της Ιωάννη.
• Ο Ανδρέας Μακρέλης πρόσφερε 1000 δραχμές στη μνήμη των γονέων του.
• Η Χαρίκλεια Γεωργίου Αλεντά πρόσφερε 2500 δραχμές στη μνήμη της μητέρας της Ελένης Μιλτιάδη Δαγιέλη (Τσαλκούδη).
• Η Μυρσίνη Χατζηραβδέλη πρόσφερε 1000 δραχμές στη μνήμη του συζύγου της Παναγιώτη.
• Η Ευρυδίκη Τραντάλη, το γένος Χατζηραβδέλη, πρόσφερε 1000 δραχμές στη μνήμη του πατέρα της Παναγιώτη.

Μυρσίνη Δημητρίου Βλαστάρη	δρχ. 1000
Ανώνυμος	δρχ. 2000
Χρύσανθος Χρ. Χατζηπαναγιώτης	δρχ. 1000
Τζάνος Γουγουτάς	δρχ. 500
Αναγνωστήριο «η Ανάπτυξη» Αγιάσου	δρχ. 2000

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΜΑΣ

Ο «Φιλοπρόοδος Σύλλογος Αγιασωτών» τύπωσε, όπως κάθε χρόνο, ένα καλλιτεχνικό ημερολόγιο τοίχου. Όσοι θέλουν να το προμηθευτούν μπορούν να το ζητήσουν από τα Γραφεία του Συλλόγου. Είναι κάτι που αξίζει, είναι κάτι που προβάλλει το χωριό μας, τη νυφούλα του λεσβιακού Ολύμπου.

ΕΚΚΛΗΣΗ

Παρακαλούνται οι συνδρομητές μας να βοηθήσουν την εκδοτική προσπάθεια του Συλλόγου, τακτοποιώντας τις οικονομικές τους εκκρεμότητες. Πρέπει να σημειωθεί πως η συνέχιση της έκδοσης του περιοδικού «Αγιάσος» στηρίζεται στη συμπαράσταση όλων μας.

Ο ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΑΝΕΙ ΕΚΚΛΗΣΗ Σ' ΟΛΟΥΣ ΝΑ ΒΟΗΘΗΣΟΥΝ, ΓΙΑ ΝΑ ΑΠΟΚΤΗΣΟΥΜΕ ΣΥΝΤΟΜΑ ΔΙΚΗ ΜΑΣ ΣΤΕΓΗ, ΠΟΥ ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ ΑΚΟΜΑ ΕΣΤΙΑ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΑΓΙΑΣΩΤΩΝ

Οι εισφορές μπορεί να στέλνονται:

1) Απευθείας στον Κοινό Λογαριασμό, αριθ. 5173809, επ' ονόματι Μουτζουρέλη Μαρίας του Δημητρίου, Χατζηβασιλείου Ιωάννου του Χριστόφα και Μαλιάκα Σαραντινού του Μιλτιάδη, τον οποίο ανοίξαμε στο Κεντρικό Κατάστημα της Αγροτικής Τράπεζας Αθηνών (Πανεπιστημίου 23, 105 64 Αθήνα). Η αποστολή μπορεί να γίνει, χωρίς καταβολή εμβαστικών, μέσω όλων των καταστημάτων Αγροτικής Τράπεζας της χώρας.

2) Στον ταμία Μαλιάκα Σαραντινό του Μιλτιάδη (Πανδώρας 15, Γαλάτσι 111 46).

● Ακόμα μπορεί να δίνονται στον πρόεδρο του Δ.Σ. Στρατή Γραμμέλη (Αθήνα) και στο Δημήτριο Τσέγκο (Μυτιλήνη).

